

The background is a soft watercolor illustration. It features a light blue and green sky at the top, transitioning into a warm, orange-brown path that leads from the bottom towards the horizon. On either side of the path, there are stylized trees with green foliage and brown trunks, rendered in a painterly, watercolor style.

ADVISORY OPINIONS OF INTERNATIONAL COURTS ON CLIMATE CHANGE

**เมื่อ “โลกร้อน” กลายเป็น
คำถามของ
กฎหมายระหว่างประเทศ**

**กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
กระทรวงการต่างประเทศ**

เนื้อหา

ความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) คืออะไร ?

ถ้อยแถลงลายลักษณ์อักษร (Written Statement) ของไทย

ถ้อยแถลงด้วยวาจา (Oral Statement) ของไทย

**ความเห็นเชิงแนะนำของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ
(International Court of Justice - ICJ)**

**ความเห็นเชิงแนะนำของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ
(International Tribunal for the Law of the Sea - ITLOS)**

คำถามสำคัญ 3 ข้อ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและกฎหมายระหว่างประเทศ

01

รัฐมีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้?

กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดให้รัฐลดก๊าซเรือนกระจก ปรับตัว ร่วมมือ และปกป้องสิทธิของคนอย่างไร

02

ถ้ารัฐไม่ทำตามหน้าที่และพันธกรณี จะเกิดอะไรขึ้น?

เมื่อมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี รัฐอาจต้องยุติการกระทำ ป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ และชดใช้ความเสียหาย

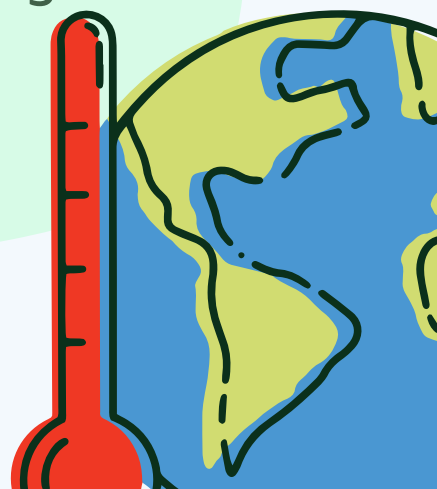
03

เรื่องนี้เกี่ยวอะไรกับเรา?

ภูมิอากาศเชื่อมกับชีวิต สิ่งแวดล้อม สุขภาพ อาหาร น้ำ และสิทธิของคนรุ่นปัจจุบันกับอนาคต

ทำไม ICJ กับ ITLOS จึงต้องมา แก้ไขปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ?

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รับการพูดถึง พิจารณา และอภิปรายในเวทีการประชุมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องแล้ว เช่น การประชุมรัฐภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) แต่ว่าศาลระหว่างประเทศยังไม่เคยพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน ช่องทางที่สามารถเป็นไปได้ที่ไม่ใช่การฟ้องคดีระหว่างรัฐคือการขอความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) ให้ศาลให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย

ความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) คืออะไร ?

ความเห็นทางกฎหมายที่ศาลระหว่างประเทศ
ให้แก่หน่วยงานระหว่างประเทศที่ร้องขอ

ข้อ 65 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of the International Court of Justice)

กำหนดว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) อาจให้ความเห็นเชิงแนะนำต่อคำถามทางกฎหมายหากมีการร้องขอจากหน่วยงานตามที่กำหนดในกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter)

หน่วยงานที่สามารถร้องขอให้ ICJ มีความเห็นเชิงแนะนำ ได้แก่ สมัชชาสหประชาชาติ (General Assembly) คณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) และองค์กรอื่น ๆ ของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษ (specialized agencies) ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากสมัชชาแห่งสหประชาชาติ

ผลทางกฎหมายของความเห็นเชิงแนะนำ

ความเห็นเชิงแนะนำของ ICJ ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีใด ๆ แก่รัฐหรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และการมีถ้อยแถลงฯ ของรัฐเพื่อประกอบการพิจารณาการจัดทำความเห็นเชิงแนะนำของ ICJ ก็ไม่ก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐนั้นเช่นกัน

แม้ว่าความเห็นเชิงแนะนำของ ICJ จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่ข้อ 38 วรรค 1 (d) ของธรรมนูญศาล ICJ ระบุว่า คำตัดสินของศาล (judicial decisions) ซึ่งรวมถึงความเห็นเชิงแนะนำ เป็นวิธีการลำดับรองในการบ่งชี้และตีความกฎหมายแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ (subsidiary means for the determination of rules of law)

ICJ กับ ITLOS มองต่างกันอย่างไร

**ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ
(International Court of
Justice: ICJ)**

วิเคราะห์ตามระบบกฎหมาย
ระหว่างประเทศว่าพันธกรณี
ของรัฐและผลทางกฎหมายต่อ
สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
คืออะไรบ้าง

**ศาลกฎหมายทะเลระหว่าง
ประเทศ (International
Tribunal for the Law of
the Sea: ITLOS)**

วิเคราะห์ภายใต้กฎหมายทะเล
(โดยเฉพาะอนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล
: UNCLOS) ว่า รัฐภาคี
มีหน้าที่ต้องทำอะไรเกี่ยวกับผล
กระทบต่อมหาสมุทรจากการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เส้นทางการออกความเห็นเชิงแนะนำ ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

1

นักศึกษากฎหมายชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย South Pacific
วิทยาเขตวานูอาตูได้ริเริ่มการนำประเด็นพันธกรณีของรัฐที่
เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขึ้นสู่
การพิจารณาของ ICJ

2

วานูอาตูเป็นผู้นำกลุ่ม Core Group (18 ประเทศ)
ร่างคำถามทางกฎหมายที่ครอบคลุมถึงพันธกรณีของรัฐ
และสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศ

3

สมัชชาสหประชาชาติ (UN General Assembly)
มีมติขอให้ ICJ ให้ความเห็นเชิงแนะนำ (advisory
opinion) เกี่ยวกับพันธกรณีของรัฐ และหากไม่ปฏิบัติ
ตามพันธกรณีดังกล่าว จะก่อผลทางกฎหมายอย่างไร

4

22 มีนาคม 2567
ไทยส่งถ้อยแถลงเป็นลายลักษณ์อักษร
(Written Statement)

5

2 - 13 ธันวาคม 2567
ICJ รับฟังถ้อยแถลงด้วยวาจา (Oral
Statement) ซึ่งไทยนำเสนอถ้อยแถลงโดยวาจา
เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2567

6

23 กรกฎาคม 2568
ICJ ออกความเห็นเชิงแนะนำฉบับเต็ม

ข้อมติสหประชาชาติที่ 77/276 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2566 ศาล ICJ ใน 2 ประเด็นคือ

“หน้าที่” ของรัฐคืออะไร และ
“ผลเมื่อฝ่าฝืน” คืออะไร

1

รัฐมีพันธกรณี (Obligations) อะไรภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการปกป้องระบบภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมจากก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากมนุษย์?

2

ถ้าการกระทำหรือการละเว้นของรัฐก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพภูมิอากาศ ผลทางกฎหมาย (Legal Consequences) จะเป็นอย่างไรต่อรัฐที่ได้รับผลกระทบ และต่อประชาชนทั้งรุ่นปัจจุบันและอนาคต?

ถ้อยแถลงลายลักษณ์อักษรของไทย (Written Statement)

ไทยเข้าร่วมกระบวนการขอความเห็นเชิงแนะนำโดยได้มีถ้อยแถลงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อศาล ICJ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2567 สรุปได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : หน้าที่ของรัฐในการกำกับดูแลและป้องกันผลกระทบทางภูมิอากาศ

รัฐมีพันธกรณีในการประกัน (Ensure) ว่ากิจกรรมภายใต้เขตอำนาจของตน โดยเฉพาะภาคเอกชน จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

- **หลักการป้องกัน (Prevention) :** รัฐต้องใช้ความระมัดระวังอย่างเหมาะสม (Due Diligence) เพื่อควบคุมกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐอื่น
- **ความรับผิดชอบร่วมในระดับที่แตกต่างกัน (CBDR) :** การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐต้องพิจารณาตามขีดความสามารถและศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ
- **มิติด้านสิทธิมนุษยชน :** รัฐต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศพร้อมกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อปกป้องสิทธิของปัจเจกชนจากผลกระทบของวิกฤตโลกร้อน

ประเด็นที่ 2 : พันธกรณีโดยตรงของรัฐต่อระบบภูมิอากาศ

- **หน้าที่งดเว้นกระทำการ:** หลีกเลี่ยงกิจกรรมใด ๆ ภายใต้การดำเนินงานของรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบภูมิอากาศ
- **หน้าที่กระทำการ :** ต้องกำหนดและบังคับใช้มาตรการเชิงนโยบายที่สำคัญ
 - การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation)
 - การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation)
 - การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 3 : ผลทางกฎหมายจากการละเมิดพันธกรณี (Legal Consequences)

ในการกำหนดผลทางกฎหมายเมื่อรัฐก่อความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบภูมิอากาศ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ควรยึดตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีที่ปรากฏใน **ร่างข้อบทเรื่องความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำผิดระหว่างประเทศ (Draft Articles on State Responsibility for Internationally Wrongful Acts)** เพื่อกำหนดผลทางกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

ประเด็นที่ 4 : ผลทางกฎหมายต่อปัจเจกชน

ICJ ควรพิจารณากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศประกอบด้วย เนื่องจากความเสียหายต่อภูมิอากาศส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของปัจเจกชน

- **กฎหมายสิทธิมนุษยชน** : การที่รัฐปล่อยให้เกิดความเสียหายต่อระบบภูมิอากาศ ถือเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในรุ่นปัจจุบัน
- **การคุ้มครองทางทูต (Diplomatic Protection)** : รัฐสามารถใช้สิทธิเรียกร้องแทนบุคคลสัญชาติตนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายของรัฐอื่นได้ เพื่อให้เกิดการเยียวยาปัจเจกชน

ประเด็นที่ 5 : ความท้าทายทางกฎหมายต่อสิทธิของคนรุ่นอนาคต

แม้หลักการ **การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)** จะกล่าวถึงการคุ้มครองคนรุ่นอนาคต แต่การกำหนดผลทางกฎหมายในปัจจุบันยังคงเผชิญข้อจำกัด ดังนี้

- **ความไม่ชัดเจนของหลักการ** เนื้อหาของกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมการเรียกร้องค่าความเสียหายสำหรับผู้ที่ยังไม่เกิด
- **นิยามทางกฎหมาย** ยังขาดคำนิยามที่ชัดเจนของคำว่า “คนรุ่นอนาคต” (Future Generations) ในมิติของสิทธิและหน้าที่
- **ปัญหาขาดแนวปฏิบัติของรัฐ** (State Practice) ที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับ**ความเป็นธรรมข้ามรุ่น (Intergenerational Equity)** ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องคนรุ่นหลังยังคงเป็นความท้าทายในระดับสากล

ถ้อยแถลงด้วยวาจาของไทย (Oral Statement)

เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2567 ประเทศไทยได้กล่าวถ้อยแถลง ณ พระราชวังสันติภาพ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยเน้นย้ำถึงพันธกรณีของรัฐต่าง ๆ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ภายใต้สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน และกฎหมายทะเล ในการปกป้องระบบภูมิอากาศผ่านการลดผลกระทบ และการปรับตัว

โดยการดำเนินงานต้องยึดถือ 3 หลักการสำคัญ คือ

1. **Just Transition:** การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำอย่างเป็นธรรม
2. **CBDR-RC:** ความรับผิดชอบร่วมในระดับที่แตกต่างกันตามขีดความสามารถของแต่ละประเทศ
3. **Intergenerational Equity:** การรักษาความเป็นธรรมเพื่อชนรุ่นอนาคต

การที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 96 ประเทศที่เข้าร่วมกระบวนการให้ความเห็นต่อ ICJ ในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคมโลก แต่ยังเป็นการร่วมกำหนดอนาคตของกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าระบบภูมิอากาศและสิทธิของมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม (Just Transition)

ประเทศไทยได้เสนอให้ศาลพิจารณาแนวคิด “การเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในความตกลงปารีสและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาสังคม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- **มิติด้านแรงงานและเศรษฐกิจ** : มุ่งเน้นการสร้างงานที่มีคุณภาพ (Decent Work) และสนับสนุนแรงงานในการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) อย่างเป็นระบบ
- **การคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง** : ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือชุมชนและแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการปรับลดอุตสาหกรรมมลพิษสูง เพื่อไม่ให้ใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง
- **ความท้าทายของประเทศกำลังพัฒนา** : รัฐต้องได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรและเงินช่วยเหลือที่เอื้ออำนวย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านภูมิอากาศควบคู่ไปกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ (Development Priorities) โดยไม่เกิดผลกระทบเชิงลบทางเศรษฐกิจ

หลักความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน (CBDR-RC)

ประเทศไทยเน้นย้ำให้ศาลพิจารณาหลักการความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกันและคำนึงถึงขีดความสามารถของแต่ละประเทศ (common but differentiated responsibilities and respective capabilities) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดขอบเขตพันธกรณีของรัฐ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการแก้ปัญหาภูมิอากาศโลก

- **ความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน** : แม้ทุกรัฐมีหน้าที่ปกป้องสิ่งแวดล้อม แต่ระดับการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกับ บริบท ขีดความสามารถ และระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศ
- **การสนับสนุนจากรัฐพัฒนาแล้ว** : รัฐที่มีความพร้อมสูงกว่ามีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐที่กำลังพัฒนา ทั้งในด้านการลดผลกระทบ และการปรับตัว

ไทยยังมีส่วนในการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับอีกหลายประเทศผ่านการฝึกอบรม และโครงการต่าง ๆ ของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

นางสุพรรณวษา ไซติกญาณ ถึง
อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (ณ ขณะนั้น)
ในฐานะ Agent

คณะผู้แทนไทยเข้าร่วมการแถลงการณ์ด้วยวาจาในกระบวนการ
ขอความเห็นเชิงแนะนำจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

นายทรงชัย ชัยปฎิยุทธ
รองอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (ณ ขณะนั้น)
ในฐานะ Deputy Agent

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

สนธิสัญญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC)

พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol)

ความตกลงปารีส (Paris Agreement)

กฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายทะเล

อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

อนุสัญญาการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law)

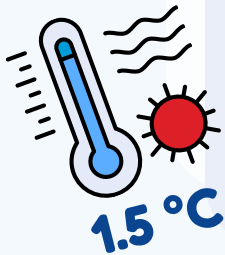
หลักการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (Duty to prevent significant harm)

หน้าที่ของรัฐในการใช้ความระมัดระวัง (Due Diligence)

หน้าที่ในการร่วมมือระหว่างประเทศ (Duty to Cooperate)

พันธกรณีภายใต้ความตกลงปารีส (Paris Agreement)

ศาลตีความว่าความตกลงปารีสมีผลผูกพันทางกฎหมายและมีพันธกรณีที่รัฐจะต้องปฏิบัติตาม โดยไม่เป็นเพียงแค่เอกสารทางการเมือง

เป้าหมายอุณหภูมิ

ศาลยืนยันว่าการรักษาอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียสก่อนยุคอุตสาหกรรม คือ บรรทัดฐานหลักที่รัฐภาคีตกลงร่วมกันโดยอ้างอิงจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

การจัดทำข้อกำหนดการดำเนินงานที่รัฐกำหนดขึ้นเอง (Nationally Determined Contributions: NDCs)

รัฐมีพันธกรณีที่必须จัดทำ สื่อสาร และรักษา NDCs ของตนอย่างต่อเนื่อง โดยเนื้อหาใน NDCs นั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายสูงสุด (Highest possible ambition) และต้องมีความก้าวหน้าขึ้น เพื่อให้สามารถรักษาอุณหภูมิโลกไว้ได้จริงตามที่ตกลงกัน

มาตรฐานความระมัดระวัง (Due Diligence)

ศาลเน้นย้ำว่าเป็นหน้าที่ที่รัฐต้องใช้ความพยายามอย่างเข้มงวด (Stringent standard) ในการวางกฎเกณฑ์ และดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ระบุไว้ใน NDCs โดยมาตรฐานความระมัดระวังนี้จะพิจารณาจากศักยภาพ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันของแต่ละรัฐ (CBDR-RC) ประกอบด้วย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม

พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หน้าที่ในการป้องกัน (Prevention): รัฐต้องใช้ทุกวิถีทางเพื่อป้องกันไม่ให้กิจกรรมในเขตอำนาจของตนก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อระบบภูมิอากาศ

หลักความรับผิดชอบที่ร่วมกันแต่แตกต่าง (CBDR-RC) : ต้องคำนึงถึงระดับการพัฒนา ความสามารถ และการมีส่วนร่วมในการปล่อยก๊าซในอดีตของแต่ละรัฐ

สิทธิมนุษยชน : ศาลยืนยันว่าสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี (Right to a clean, healthy and sustainable environment) เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการใช้สิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เช่น สิทธิในชีวิตและสุขภาพ

ผลทางกฎหมายและความรับผิดชอบของรัฐ

ICJ ระบุว่า หากรัฐใดละเมิดพันธกรณีที่กล่าวมาข้างต้น จะถือว่ารัฐนั้น **“ได้กระทำความผิดระหว่างประเทศ” (Internationally wrongful act)** ส่งผลให้รัฐจะต้องดำเนินการวิธีการต่าง ๆ ได้แก่

การหยุดยั้ง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดการละเมิดนั้นทันที ซึ่งในบริบทของวิกฤตสภาพภูมิอากาศ อาจหมายถึงการถูกบังคับให้ยกเลิกนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลให้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด รวมถึงอาจต้องให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีกในอนาคต

การเยียวยาความเสียหาย เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่สภาพเดิมให้ได้มากที่สุด โดยรูปแบบการเยียวยาสามารถทำได้ทั้ง**การคืนสภาพเดิม (Restitution)** เช่น การฟื้นฟูระบบนิเวศที่ถูกทำลาย หรือการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน

ในกรณีที่การฟื้นฟูสภาพเดิมเป็นไปได้ยากหรือเป็นไปไม่ได้ รัฐจะต้องจ่าย**ค่าสินไหมทดแทน (Compensation)** เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงอาจต้องมีการ**สร้างความพึงพอใจ (Satisfaction)** เช่น การกล่าวคำขอโทษอย่างเป็นทางการในระดับรัฐบาล

ผลทางกฎหมายและความรับผิดชอบของรัฐ

ศาลระบุว่าพันธกรณีในการปกป้องระบบภูมิอากาศเป็น
“พันธกรณีต่อประชาคมระหว่างประเทศโดยรวม
(*Erga Omnes*)”

ทุกรัฐมีส่วนได้เสียร่วมกันทางกฎหมาย ส่งผลให้รัฐใด ๆ
ก็ตาม แม้จะไม่ใช่ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง มีสิทธิ์ที่
จะเรียกร้องให้รัฐที่ละเมิดพันธกรณีกลับมาปฏิบัติตาม
กฎหมายและรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เพื่อปกป้อง
ผลประโยชน์ร่วมกันของมนุษยชาติ

พันธกรณีของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระดับน้ำทะเลหนุนสูง

UNCLOS ไม่ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องปรับปรุงแก้ไขแผนที่หรือรายการพิกัดทางภูมิศาสตร์ ที่แสดงเส้นฐานและเส้นเขตจำกัดภายนอกของเขตทางทะเลใหม่ เพียงเพราะระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น หากเขตทางทะเลนั้นได้รับการประกาศใช้อย่างเป็นทางการตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว

ย้ำหลักการว่าเมื่อรัฐใดได้รับการสถาปนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว การสูญเสียขององค์ประกอบประการใดประการหนึ่งของรัฐในภายหลัง เช่น การสูญเสียดินแดนอันเนื่องมาจากสภาวะการจมน้ำอย่างถาวร ย่อมมิได้หมายความว่าสถานะความเป็นรัฐนั้นจะต้องสิ้นสุดลง

หลักความเป็นธรรมระหว่างรุ่น (Intergenerational Equity)

ในการพิจารณาผลทางกฎหมาย รัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคนรุ่นอนาคตผ่านกลไกทางกฎหมาย ดังนี้

- **หลักความระมัดระวังภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืน** : รัฐมีหน้าที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนรุ่นอนาคตในทุกการดำเนินงาน โดยเฉพาะการใช้ **ความระมัดระวังอย่างเหมาะสม (Due Diligence)** เพื่อพิทักษ์รักษาทรัพยากรและระบบภูมิอากาศให้คงอยู่ต่อไป
- **ความท้าทายในการรับรองสิทธิและการฟ้องร้อง** : ปัจจุบันยังคงมีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาในอนาคตว่า ปัจเจกชนรุ่นอนาคตจะสามารถถือครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างเต็มที่เพียงใด และจะมีฐานทางกฎหมาย (Legal Standing) ในการฟ้องร้องรัฐจากการกระทำในอดีตที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพภูมิอากาศได้หรือไม่

ความเห็นเพิ่มเติมของผู้พิพากษา ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ความยุติธรรมทางภูมิอากาศและกลุ่มรัฐเปราะบาง

ความเห็นของผู้พิพากษา Sebutinde และ ผู้พิพากษา Yusuf มองว่าความเห็นของศาลในภาพรวมยังระมัดระวังเกินไป (Too cautious) โดยเฉพาะในเรื่องการระบุความรับผิดชอบของรัฐผู้ปล่อยก๊าซรายใหญ่ต่อรัฐเกาะขนาดเล็ก (SIDS) และกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ที่ได้รับผลกระทบอย่างไม่เป็นธรรม

การยุติการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล

ความเห็นของผู้พิพากษา Bhandari และ ผู้พิพากษา Cleveland ได้ร่วมกันย้ำว่าพันธกรณีของรัฐต้องครอบคลุมถึงการเลิกใช้ และการงดให้เงินอุดหนุนเชื้อเพลิงฟอสซิลอย่างจริงจัง โดยมองว่าการปล่อยให้มีการสำรวจหรือทำเหมืองฟอสซิลต่อไปนั้นขัดต่อเป้าหมายอุณหภูมิ 1.5 องศาเซลเซียส

มิติด้านสิทธิมนุษยชนและกลุ่มเปราะบาง

ความเห็นของผู้พิพากษา Charlesworth เน้นย้ำว่ารัฐมีพันธกรณีพิเศษในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง เช่น ชนเผ่าพื้นเมือง สตรี และเด็ก

ข้อสังเกตเรื่องความมั่นคงทางกฎหมายและสภาพแห่งรัฐ

ความเห็นของผู้พิพากษา Tomka ตั้งข้อสังเกตว่าการที่ศาลวินิจฉัยเรื่องความคงอยู่ของรัฐแม้ดินแดนจมน้ำนั้นอาจยังต้องสรุปเกินไปเนื่องจากจารีตประเพณีในเรื่องนี้ยังไม่เพียงพอ

การตอบคำถามผู้พิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

คำถามของผู้พิพากษา Bogdan-Lucian Aurescu :

ขอให้อธิบายเนื้อหาทางกฎหมายของสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืนตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิดังกล่าวกับสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ

ประเทศไทยได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ควรพิจารณากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดพันธกรณีของรัฐต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการรับรอง “สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน” ซึ่งไทยได้ร่วมผลักดันและอุปถัมภ์ข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ 76/300 เมื่อปี 2565 โดยเนื้อหาของสิทธิดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบในเชิงสาระัตถะ (Substantive Content)

สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยทั่วไปได้แก่ สิทธิในอากาศสะอาด สิทธิในน้ำที่สะอาดปลอดภัย สิทธิในอาหาร สิทธิในการอยู่ในระบบนิเวศที่ดีและมีความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสำหรับกระบวนการขอความเห็นเชิงแนะนำนี้ จะมุ่งเน้นเพียงเรื่องระบบภูมิอากาศที่ดี (safe climate) ซึ่งรัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและปกป้องภัยอันตรายต่อชีวิตจากมลภาวะและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

องค์ประกอบเชิงกระบวนการ (Procedural Content)

ซึ่งรวมถึงสิทธิในข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้องค์ประกอบในเชิงสาระัตถะของสิทธิได้รับการเคารพ และปกป้องคุ้มครองอย่างเต็มที่ โดยทั้งสององค์ประกอบจะต้องผสานกันเพื่อให้เกิดการปกป้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์และรอบด้าน

คำถามของผู้พิพากษา Hilary Charlesworth:

สอบถามเกี่ยวกับนัยยะทางกฎหมายของการประกาศของรัฐบางรัฐในการเข้าเป็นภาคีของ UNFCCC และความตกลงปารีส ที่ระบุว่าไม่มีบทบัญญัติใดในความตกลงเหล่านี้สามารถตีความได้ว่าเป็นการเบี่ยงเบนไปจากหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป หรือสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ไทยเห็นว่า ถ้อยแถลงต่าง ๆ ของรัฐที่จัดทำขึ้นขณะเข้าเป็นภาคี UNFCCC กับความตกลงปารีส ถือเป็น “**ถ้อยแถลงตีความ (Interpretative Declarations)**” ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐใช้เพื่อชี้แจงความหมายหรือขอบเขตของสนธิสัญญา อย่างไรก็ตาม ถ้อยแถลงนี้ไม่มีผลผูกพันต่อรัฐอื่น ๆ เว้นแต่จะได้รับการยอมรับอย่างชัดแจ้งจากรัฐภาคีอื่น ๆ จึงก่อให้เกิดบริบทหรือองค์ประกอบในการใช้ตีความสนธิสัญญาได้ตามข้อ 31 และ 32 อนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 อย่างไรก็ดี ศาลอาจพิจารณาถ้อยแถลงเหล่านี้เป็นหลักฐานประกอบสนับสนุนการตีความสนธิสัญญา โดยไทยเห็นว่าถ้อยแถลงของรัฐต่าง ๆ สอดคล้องกับความเห็นของไทยซึ่งตีความว่า สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ใช่กฎหมายเฉพาะ (lex specialis) ที่จะสามารถปรับใช้เพื่อเลี่ยงการปฏิบัติตามหรือเปลี่ยนแปลงพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปอื่น ๆ

ทั้งสององค์ประกอบของสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับ
รัฐธรรมนูญและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง (เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535)

ซึ่งรับรองสิทธิของปัจเจกชนและชุมชนในการจัดการและใช้สิ่งแวดล้อม
อย่างยั่งยืน รวมถึงกำหนดหน้าที่ของรัฐในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ
หน้าที่ในการส่งเสริมการมีสิทธิของปัจเจกชนและชุมชนในทางกระบวนการ
ต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมสาธารณะ รวมถึงการประเมินผลกระทบต่อสิ่ง
แวดล้อมและการรับฟังประชาพิจารณ์ นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ยังได้รับรองสิทธิต่าง ๆ ในบริบท
ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น สิทธิในการได้รับแจ้งข้อมูลและ
การสนับสนุนจากรัฐเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือจากผลกระทบของ
ภูมิอากาศ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลก๊าซเรือนกระจก ข้อมูลประเมินความ
เสี่ยงและผลกระทบจากภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
สิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ สิทธิในการได้รับ การส่งเสริมการดำเนินงานด้าน
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความเห็นเชิงแนะนำของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ International Tribunal for the Law of the Sea - ITLOS

ความเห็นเชิงแนะนำของศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ
ในคดีหมายเลข 31 เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2024 ในประเด็น
**การตีความพันธกรณีของรัฐภาคีภายใต้อนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในบริบทของ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** จากการร้องขอของคณะ
กรรมาธิการรัฐหมู่เกาะขนาดเล็กว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศและกฎหมายระหว่างประเทศ (COSIS)

COSIS ขอให้ ITLOS ทำอะไร?

Commission of Small Island States on Climate Change and International Law (COSIS) หรือคณะกรรมการรัฐเกาะขนาดเล็กกว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องรัฐที่เป็นเกาะซึ่งมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตโลกร้อน

COSIS ขอให้ศาลพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับพันธกรณีของรัฐภายใต้ UNCLOS 2 เรื่อง

- 1. การป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษทางทะเล** ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งเกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- 2. การปกป้องและรักษาสีงแวดล้อมทางทะเล** จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งรวมถึง มหาสมุทรมีอุณหภูมิที่สูงขึ้น มีความเป็นกรดมากขึ้น และระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น

**ITLOS รับคำขอเมื่อ 12 ธันวาคม 2022
และให้ความเห็น 21 พฤษภาคม 2024**

ประเด็นสำคัญของ ความเห็นเชิงแนะนำของ ITLOS

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมของมนุษย์ (Anthropogenic GHG emissions) เข้าสู่บรรยากาศ ถือเป็น **มลพิษของสิ่งแวดล้อมทางทะเล** ตามข้อ 1 วรรค 1 (4) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

โดยศาลให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ว่า ก๊าซเรือนกระจกถือเป็น สาร (Substance) และความร้อนถือเป็น พลังงาน (Energy) ที่มนุษย์นำเข้าสู่สิ่งแวดล้อมทางทะเล (โดยทางตรงหรือทางอ้อม) และก่อให้เกิดผลกระทบที่เลวร้าย (Deleterious effects) เช่น การฟอกขาวของปะการัง และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น

พันธกรณีในการป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษ

รัฐภาคีมีหน้าที่ตาม ข้อ 194 (1) แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในการใช้มาตรการที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษจากก๊าซเรือนกระจก

รัฐมีหน้าที่ต้องใช้**มาตรการที่เพียงพอและเหมาะสม** เพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษดังกล่าว และเนื่องจากความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีความรุนแรงสูง (High risk) และผลกระทบอาจไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้ (Irreversible harm) **มาตรฐานความระมัดระวัง (Due Diligence)** ที่รัฐต้องปฏิบัติจึงไม่อาจใช้เพียงมาตรฐานความระมัดระวังในระดับปกติได้ แต่**ต้องยกระดับสู่มาตรฐานที่เข้มงวด (Stringent Standard)**

- รัฐต้องไม่นิ่งนอนใจและต้องติดตามตรวจสอบสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- รัฐต้องใช้กฎหมาย ระเบียบ และกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ตามขีดความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่
- มาตรการที่รัฐเลือกใช้ต้องสอดคล้องกับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุด (เช่น รายงาน IPCC) และมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

รัฐภาคีต้องนำเป้าหมาย 1.5 องศาเซลเซียส ของความตกลงปารีสมาเป็นเกณฑ์ตั้งต้นในการกำหนดมาตรการป้องกันมลพิษทางทะเล และรัฐมีหน้าที่ต้องใช้มาตรการที่สอดคล้องกับเส้นทางการลดก๊าซเรือนกระจก (Emission Pathways)

พันธกรณีเฉพาะเรื่อง : การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ

- มลพิษจากแหล่งบนบกและจากหรือผ่านบรรยากาศ (Pollution from Land-based Sources and from or through the Atmosphere) ข้อ 207 และข้อ 212 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

มลพิษจากก๊าซเรือนกระจกส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดจากบนบก (เช่น โรงงานอุตสาหกรรม การผลิตไฟฟ้า) และจากการขนส่งทางอากาศ

รัฐภาคีมีหน้าที่ต้อง**ตรากฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ** เพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเหล่านี้

การออกกฎหมายดังกล่าว รัฐต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศที่ตกลงกันไว้มาพิจารณาประกอบการออกกฎหมายของตนด้วยความสุจริต (Internationally agreed rules, standards and recommended practices and procedures)

กฎหมายที่ออกมาต้องสอดคล้องกับพันธกรณีของรัฐที่มีอยู่ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) และความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

- **มลพิษจากเรือ (Pollution from Vessels)** ข้อ 211 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

มลพิษที่เกิดจากการเดินเรือ เช่น การปล่อยไอเสียจากเรือเดินสมุทร

ศาลได้วางมาตรฐานที่เข้มงวดกว่าแหล่งกำเนิดประเภทอื่น โดยเน้นที่บทบาทของรัฐเจ้าของธง (Flag States)

รัฐต้องตรากฎหมายและระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมมลพิษจากเรือที่ชักธงของตน หรือเรือที่จดทะเบียนในรัฐนั้น
กฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในของรัฐต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ยอมรับกันโดยทั่วไป
โดยต้องรับรองว่ากฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลหรือต้องมีผลเทียบเท่ามาตรฐานสากลในการป้องกันและควบคุมมลพิษจากเรือ (At Least Have the Same Effect)
มาตรฐานสากลอ้างอิงถึงมาตรฐานที่กำหนดโดย องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO) เป็นหลัก โดยเฉพาะอนุสัญญา MARPOL (Annex VI) ว่าด้วยการป้องกันมลพิษทางอากาศจากเรือ

พันธกรณีในการคุ้มครอง และ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล

ภายใต้ข้อ 192 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 รัฐมีพันธกรณีทั่วไปในการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล ซึ่งครอบคลุมถึงการป้องกันภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และภาวะทะเลเป็นกรด (Ocean Acidification)

รัฐมีพันธกรณี
ในการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาวะที่สมบูรณ์
โดยรัฐต้องดำเนินโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การฟื้นฟูแนวปะการังที่ฟอกขาว การปลูกป่าชายเลนเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

รัฐมีพันธกรณีในการคุ้มครองระบบนิเวศที่เปราะบาง ตามข้อ 194 วรรค 5 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 โดยรัฐมีหน้าที่เฉพาะเจาะจงในการปกป้องระบบนิเวศที่หายากหรือเปราะบาง (Rare or Fragile Ecosystems) เช่น แนวปะการัง (Coral Reefs), แหล่งหญ้าทะเล, และถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลหายาก

- รัฐต้องประกาศเขตคุ้มครองทางทะเล (Marine Protected Areas - MPAs) หรือจำกัดกิจกรรมของมนุษย์ในพื้นที่เหล่านี้อย่างเคร่งครัด

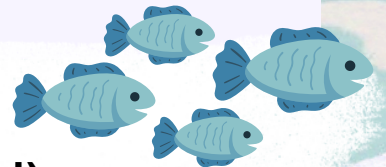
รัฐมีพันธกรณี

ในการบริหารจัดการประมงภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Fisheries Management in the Context of Climate Change) ภายใต้ข้อ 61 และ 119 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

- **การกำหนดปริมาณจับสัตว์น้ำ (Allowable Catch)** รัฐต้องนำข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาเป็นปัจจัยในการคำนวณ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นทำให้ปลาวางไข่ได้น้อยลง
- **หลักความระมัดระวัง (Precautionary Approach)** หากข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ยังไม่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศกระทบต่อการประมงอย่างไร ให้รัฐตัดสินใจในทางที่ระมัดระวังไว้ก่อน เพื่อป้องกันการประมงเกินปริมาณที่อาจทำให้สัตว์น้ำสูญพันธุ์

รัฐมีพันธกรณี

ในการป้องกันชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (Alien Species Control)

ภายใต้ข้อ 196 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

- การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศทำให้อุณหภูมิของน้ำทะเลเปลี่ยนไป อาจเอื้อให้เกิดการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ที่สามารถขยายพันธุ์และรุกรานสัตว์ท้องถิ่นได้
- รัฐต้องมีมาตรการเฝ้าระวังและควบคุมการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะการจัดการน้ำอับเฉาเรือ และต้องพิจารณาความเสี่ยงของการแพร่ระบาดที่เพิ่มขึ้นจากปัจจัยด้านอุณหภูมิ

ความเห็นเพิ่มเติมของผู้พิพากษา ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ

ประเด็นลักษณะของพันธกรณี (Nature of Obligations)

ความเห็นของผู้พิพากษา เกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี ซึ่งว่ามาตรฐาน Due Diligence จะต้องมีประสิทธิภาพจริง (Efficacious) ในการแก้ปัญหา และความเห็นของผู้พิพากษา Jesus มีความเห็นว่า ข้อ 194 วรรค 2 ของ UNCLOS การที่รัฐหนึ่งปล่อยให้อิทธิพลของตนก่อความเสียหายข้ามพรมแดน (Transboundary Harm) ไปยังอีกรัฐหนึ่ง ย่อมเป็นความรับผิดชอบที่รัฐผู้ก่อความเสียหายต้องแบกรับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ควรอนุญาตให้อ้างความพยายาม (Due Diligence) เพื่อปิดความรับผิดชอบ

กฎหมายทะเลกับสิทธิมนุษยชน

ความเห็นของผู้พิพากษา Pawlak และผู้พิพากษา Infante Caffi มองว่าศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศควรยอมรับกระแส Climate Justice ว่ารัฐต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และนิยามของ "มลพิษทางทะเล" ครอบคลุมถึงการนำสิ่งใด ๆ ลงสู่ทะเลแล้ว ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วย

ความสมดุลระหว่างหน้าที่กับขีดความสามารถ

ความเห็นของผู้พิพากษา Kulyk มองว่าหลักการพื้นฐานตาม ข้อ 193 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 รัฐมีสิทธิอธิปไตย (Sovereign right) ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของตนตามนโยบายสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของรัฐนั้น ๆ แม้รัฐจะมีหน้าที่ปกป้องสิ่งแวดล้อม แต่หน้าที่นั้นต้องไม่ไปทำลายสิทธิในการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐจนเกินควร

รัฐทุกรัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมป้องกันการก่อมลพิษข้ามพรมแดน และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) รวมทั้งพันธกรณีที่จะต้องร่วมมือ ตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังนั้น รัฐจะต้องใช้ทุกวิถีทางในการหลีกเลี่ยงกิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในดินแดนหรือพื้นที่ที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐที่จะก่อให้เกิดความเสียหายที่มีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่น

ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS)

ได้มีความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) เกี่ยวกับพันธกรณีของรัฐภายใต้กฎหมายทะเลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้ชี้ให้เห็นว่า **การปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยมนุษย์ในชั้นบรรยากาศ ถือเป็นมลพิษทางทะเล (marine pollution)** และยังระบุว่า รัฐมีพันธกรณีที่จะใช้ความระมัดระวัง (due diligence) อย่างเข้มงวด โดยปรับตามความสามารถของรัฐที่แตกต่างกัน

รัฐยังต้องคำนึงถึงหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิในชีวิต (Right to life) สิทธิในอาหารและน้ำ (Right to food and water) รัฐจำเป็นต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมทุกมาตรการในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อปกป้องคุ้มครองปัจเจกชนภายใต้อำนาจรัฐของตนจากความเสี่ยงของผลกระทบเชิงลบที่สามารถคาดหมายได้ต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ แหล่งอาหาร และความสามารถในการมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

คณะผู้จัดทำ

1.นายเบญจมินทร์ สุกาญจน์จกั	อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
2.นายชาลี กาญจนบุญชร	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
3.นายจุฑา เสาวกา	นักการทูตชำนาญการ
2.นางสาวศิวศิริรา ทิฆมณี	นักการทูตปฏิบัติการ
3.นางสาวคคน โตสปันตี	นักวิจัย
4.นางสาวชุตติกาญจน์ นุ้ยสุด	นักวิจัย
5.นางสาวทอปิด พยุงธรรม	นักศึกษาฝึกงาน
6.นางสาวนันท์นภัส วงศ์วิวัฒน์	นักศึกษาฝึกงาน
7.นางสาวสิราพร ศาสตร์เวช	นักศึกษาฝึกงาน
8.นายกิตติศักดิ์ พิริยะธัญญากรม	นักศึกษาฝึกงาน
9.นางสาวชนกานต์ หมูแก้ว	นักศึกษาฝึกงาน
10.นางสาวดลวาทกร มาเทพ	นักศึกษาฝึกงาน
11.นางสาวเพ็ญพิชชา บุมี	นักศึกษาฝึกงาน

**กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
กระทรวงการต่างประเทศ**